

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ЄВРОПЕЙСЬКІ АНТИТОТАЛІТАРНІ
КУЛЬТУРНІ ПРАКТИКИ

в рамках проекту
«ЄВРОПЕЙСЬКІ АНТИТОТАЛІТАРНІ ПРАКТИКИ»
програми Erasmus+ на пряму Jean Monnet
599704-EPP-1-2018-1-UA-EPPJMO-MODULE

(Чернігів, 26-27 червня 2020 р., платформа ZOOM)

*Радіонова Н. В.
(Україна, м. Харків)*

СКОВОРОДИНІВСЬКА ТРАДИЦІЯ ЯК ЩЕПЛЕННЯ ВІД СПОКУС ТОТАЛІТАРИЗМУ

Серед багатьох турбот сучасного українського суспільства одна із найгостріших проблем – проблема якості освіти. У цьому зв'язку не менш очевидною є проблема відповідності українських освітніх стандартів європейським. Проте прагнення України як найшвидше увійти до європейського освітнього простору на практиці все частіше виглядає як панування інших освітніх систем над українською, що зводить нанівець будь-які творчі напрацювання та демократичні завоювання в національній освітній сфері.

Оскільки Нова українська школа має виступати потужним чинником самоствердження національної ідеї, доцільно розглянути її потенціал в опціях освіти, яка символізується Школою з великої літери, та у контекстах домодерної культури і культури пізнього Модерну, яка притаманна сучасним західним розвинутим соціумам.

Збережені смисли цієї традиції є ресурсом для модернізації освіти у констеляціях постіндустріального суспільства, а також у процесі національного самоствердження України, який є співзвучним із завданнями освітньої євроінтеграції України. Репрезентація філософії на Слобожанщині означеного періоду розкриває внутрішній драматизм формування світоглядної культури цього регіону, бо ідея свободи, транслятором якої завжди була і залишається філософія, наштовхувалася на опір з боку офіційної ідеології Російської імперії, що було особливо відчутно в освітньому просторі.

Освітня історія Слобожанщини розкриває небезпеку і пастки поширення тоталітарних тенденцій в освітньому просторі сучасної України. Водночас йдеться про посилення її чутливості до сприйняття європейської ідеї у її модерній інтерпретації, тобто із урахуванням імперативів свободи, рівності, братерства. Важливим моментом у цьому аспекті є наслідування дидактичним практикам Сковороди, важливою рисою яких є ситуативна адаптація

світоглядного, етичного і теоретико-пізнавального матеріалу до мінливої аудиторії.

Сковорода намагається розширити склад цієї аудиторії через латентне делегування вчительських уповноважень своїм слухачам. Його просвітництво є насамперед намаганням активно впливати на населення, тобто на пересічних громадян. Сковорода, відповідно до свого теоретичного вчення намагається прагматизувати платонізм, латентно проголошуючи можливість освітньої еманациї. Та пролиття світла розуму, на його думку, може відбуватися не тільки з єдиного центру, а з *багатьох центрів освітньої активності духа*.

Духовне єднання включає в себе наукове пізнання, корпоративну мораль та вільний вибір індивідів стосовно приналежності до цієї спільноти. В модерному суспільстві свобода індивіда полягає в тому, що він обирає свою свободу, а не наслідує певні її взірці. Свобода надає індивіду можливість обирати свою ідентичність, цінності та цілі. Отже, академічна спільнота, в певному сенсі, має забезпечувати індивіду (учню, студенту, викладачу) той рівень свободи, який включає в себе всі громадські, економічні, культурні та суспільні права. Ця спільнота сприяє переходу до нової світоглядної орієнтації, пом'якшуючи загрози з боку нігілізму, який з'являється у ситуації світоглядного плюралізму.

Використані джерела

1. Радіонова Н. В. Репрезентації філософії в освітньому просторі Слобожанщини у ХІХ столітті. – Суми: ВАТ «СОД», видавництво «Козацький вал», 2008. – 320 с.